

Аналіз війни в контексті визначень конфліктології приводить до висновків, що на сьогодні відбувається подальша ескалація війни як екзистенціального конфлікту – боротьби на знищення протилежної сторони. У суспільстві РФ збільшення матеріальних втрат і людських жертв не веде до критичного осмислення причин війни та визнання її повної абсурдності. Більше того, відбувається посилення її ціннісного значення (вальвація) та підтримка злочинної політики кремля.

За вказаних умов вирішення конфлікту можливе, насамперед, військово-політичним шляхом. Перемога України, як вихід на офіційно визнані кордони 1991 р., має свої проблемні аспекти. Про них ведеться медійний дискурс – що потрібно для перемоги, яке озброєння, чим вона визначається і в чому буде полягати тощо.

Проте варто підкреслити, що такий варіант перемоги у війні, яка має смисловий, екзистенціальний характер, не забезпечує повного вирішення конфлікту, оскільки не ліквідує її смислової (соціально-психологічної) складової. Іншими словами, абсурдність цієї війни полягає в тому, що вона проводиться не за території, природні багатства чи інші матеріальні цінності, а за геополітичне втілення надуманої ідеології «руського мира».

Відповідно для повної перемоги – перемоги над вказаною утопічною ідеологією – потрібна відповідна, смислова чи концептуальна зброя. Звідси необхідність осмислення якраз цієї проблеми вирішення конфлікту – повної перемоги над рашизмом.

Дуальна природа війни потребує подвійного інструментарію її завершення. Перший, військовий – це перемога України з відновленням суверенітету й територіальної цілісності, виплата репарацій та проведення міжнародного трибуналу. А екзистенціальна природа конфлікту вирішується іншим шляхом. Для цього необхідно ставитися як до проблеми концептуального характеру, що вирішується відмовою від парадигми війни та впровадження цілісної моделі демократичного та гуманістичного розвитку.

Формування та реалізація єдиної парадигми сучасного демократичного розвитку є викликом і вимогою часу. Її осмислення окреслюється в рамках якісно нової форми міжнародного права, справжнього гарантування безпеки для України. А для РФ – це відмова від ідеології «руського мира», запровадження демократичного треку розвитку суспільства та відповідних гуманістичних цінностей.

Література

Почепцов, Георгій Смишли і війни: Україна і Росія в інформаційній і смисловій війнах. – Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. – 316 с.

Петровський П.М. Теоретико-методологічні основи перемоги України в сучасній смисловій війні \ Ефективність державного управління : зб. наук. пр. / за заг. ред. чл.-кор. НАН В. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2019 Вип.58 – С. 13-25.

Іван Патриляк. Війна Росії проти України є екзистенційною, буттєвою.

<https://armyinform.com.ua/2022/04/29/vijna-rosiyi-protu-ukrayiny-ye-ekzistencijnoyu-buttyevoyu-ivan-patrylyak/>

Шевельов Ю. З історії незакінченої війни [Текст] / Юрій Шевельов ; упоряд. Оксана Забужко, Лариса Масенко. - Київ. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянської академії», 2009, - 471 с.

РАЄВСЬКА А. І.

ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Наразі все більше громадян України доєднуються до лав Збройних сил через повномасштабне вторгнення російської федерації. Однак, для військової служби, окрім розвитку професійних знань, необхідно мати й такі особистісні характеристики як здатність керувати своїми емоційними станами, знаходити відновлення психоемоційного балансу в умовах професійних навантажень та при виконанні бойових задач, бути стійким та цілеспрямованим. Умови постійного стресу спричиняють ряд внутрішніх конфліктів у військовослужбовців, які погіршують нервово-психічну стійкість та призводять до синдрому емоційного вигорання (далі СЕВ), через що виконувати свій обов'язок стає все складнішим.

Бійці з недостатньою психологічною підготовкою можуть мати низьку емоційну стійкість, боязкість, підозрілість, фрустрованість, імпульсивність, схильність до відчуття провини, що за М. Скугаревською, має суттєвий вплив на розвиток СЕВ. В.В. Бойко визначає вигорання, як механізм психологічного захисту особистості, який проявляється в повному або частковому виключенні емоцій на реакції певних психотравмуючих впливів. Симптоми, що формують синдром емоційного вигорання поділяються на такі категорії: соціально-психологічні (стрес, депресія, нервові зриви, негативна позиція щодо життєвих і професійних перспектив), інтелектуальні (зниження інтересу до роботи, апатія), психофізичні (безсоння, загальмованість, постійне відчуття фізичного та емоційного виснаження), поведінкові (відчуття, що робота стає дедалі важчою, знижується ефективність роботи).

Окрім переживань, пов'язаних зі збереженням свого життя, військові також зіштовхуються з труднощами, які пов'язані з набуттям статусу учасника бойових дій, виплатою заробітної плати, через стан постійної бойової готовності та відсутності достатньої кількості військових кадрів проблематичним також є оформлення відпусток та вихідних днів. Варто також зазначити питання гендерної нерівності в інституті армії, що створює додаткові стресові фактори для жінок-військовослужбовець. Не зважаючи на те, що каталізатором актуальності ролі жінки у військових структурах стала «Революція Гідності» у 2014 році, все ще є ряд незакритих проблем, пов'язаних як із фізичною, так і моральною складовою. Наприклад, відсутність достатнього забезпечення санітарно-гігієнічною продукцією, недостатня кількість військової форми, комфортної для жіночого тіла, невизнання їхньої ролі та важливості, домагання, складнощі з просуванням кар'єрними сходами, через переважно патріархальний устрій військової справи в Україні, що підвищує ризик набуття синдрому емоційного вигорання у жінок-військовослужбовець.

Сучасна профілактика та терапія вигорання включає в себе наявність відпочинку, налагодження графіку життя та дистанціювання від стресових ситуацій, адже вигорання - це мотиваційна, емоційна та фізична втома водночас. Проте, військовослужбовці не мають змоги дотримуватись цих правил за об'єктивних причин. Через що є актуальним звернутись до таких підходів як:

- Чотирьохступенева модель СЕВ А. Бродські та Дж. Едельвіча, яка базується на таких етапах формування СЕВ, як: " ідеалістичний інтерес " (надмірне захоплення своєю професійною діяльністю; "застій" – стадія прояву розчарування, певного дискомфорту від завищених прагнень; "фрустрація" виражається через усвідомлення недостатності заслуженого оцінювання виконаних професійних обов'язків та проявів розчарувань; „апатія” характеризується повним розчаруванням у професійній діяльності)

- Екзистенційний підхід Б. Пельмана та Е. Хартмана, за якими синдром "емоційного вигорання" є формою психологічного захисту особистості через затяжний стан виснаження, що виникає у процесі виконання професійної діяльності та супроводжуються утратою життєрадісності, мотивації, розчаруванням, фрустрацією та апатією, почуттям загнаності у клітку та переживанням психотравмуючих обставин.

- Антропологічна модель В. Франкла, у якому СЕВ називається екзистенціальним вакуумом та охоплює три основні виміри людського буття: соматичний, психічний, ноетичний, тобто виснаження спочатку впливає на самопочуття людини, потім відображається на її переживаннях, після чого охоплює дії, вчинки, установки, життєву позицію через внутрішню порожнечу та відчуття втрати цінностей.

Вбачається доцільним при адаптації профілактичних та терапевтичних програм емоційного вигорання спиратися аспект екзистенціальної ступошеності, в залежності від індивідуальних умов військових (військові, які постійно перебувають в зоні бойових дій або періодично виїждують; які мали військовий досвід до повномасштабного вторгнення та ні; які мають фізичні поранення

різного ступеня; які втратили близьких; які родом із окупованих територій, тощо; урахування питань гендерної ідентичності та додаткових проблем, спричинених статевою нерівністю, тощо).

1. Баратинська А. В. Дослідження професійного вигорання працівників правоохоронних органів у світлі ідей позитивної психології. Проблеми екстремальної та кризової психології. 2015. Вип. 17.
2. Військова психологічна підготовка та реабілітація / за ред. О. В. Філюка. – К.: Видавець Олег Філюк, 2016.
3. Гузенко І. Синдром емоційного вигорання у професійній діяльності військовослужбовців / І. Гузенко // матеріали наук. – практ. конф. «Психологія національної безпеки». – Львів: «СПОЛОМ», 2017.
4. Демидюк В. М., Пілат М. С. Психологічні чинники запобігання емоційному вигоранню військовослужбовців в умовах довготривалих збройних конфліктів. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія»: науковий журнал. Острог: Вид-во НаУОА, січень 2021. № 12.
5. Хайрулін О. М. Психологія професійного вигорання військовослужбовців: [монографія] / Олег Михайлович Хайрулін; за наук. ред. А. В. Фурмана. – Тернопіль: ТНЕУ, 2015.

СВАТКО Ю. І.

ПАРАДОКСАЛЬНА КОНФЛІКТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО: РИТОРИЧНИЙ ВИМІР

1. Попередньо визначимо КОНФЛІКТ як «становлення розуміння в аспекті суперечності» (Сватко, 2014b, 10). Конфліктність за самою своєю суттю забезпечена тим, що знання з огляду на власну природу, як це відкрилося Платону в діалозі «Хармід» (Plato, 1903, р. 326 [166b-c]), є самоспіввіднесенням і тим самим упредметненням смислу. Тож, коли ми розглядаємо стосунки між знанням як таким і розумінням – як знанням, утіленим на «іншому», не-[зовсім]-знанні, тобто на його, знання, «носії» (Сватко, 2015, с. 4), ми маємо говорити саме про смислове співвіднесення знання і розуміння, отже, про «смисловий перехід» (лат. *transitione*) і, таким чином, смислової дистанції між цими двома категоріями, де друга своєю «іншістю» діалектично заперечує першу, робить її неочевидною. Та смислова дистанція між знанням і його втіленням-носієм називається проблемою. І та ж таки дистанція, отже, неочевидність і проблемність визначає стосунки між безліччю можливих носіїв знання як безліччю можливих його розумінь і безліччю можливих взаємних заперечень між самими тими розумінням. Зазначена неочевидність *resp.* проблемність і суперечність «знімається» смисловими поясненнями, що й забезпечують становлення розуміння в аспекті суперечності. Можливість таких пояснень – це можливість розглядати і вирішувати конфлікт по суті.

2. Коли ми говоримо про реальні конфлікти в часі, тобто конфлікти в ситуаціях, коли час «уфактичноється» в русі, ми маємо на увазі передусім конфлікти з приводу оволодіння МАЙБУТНІМ. Адже, за Бл. Августином, «звідки, яким чином і куди плине (час. – Ю. С.) услід його вимірюванню? Звідки, як не з майбутнього? Яким чином, якщо не через теперішнє? Куди, крім минулого? Від того... чого поки ще нема; через те, в чому нема протягу; до того, чого вже нема» (S. Aurelius Augustinus Hippoensis, 1729, р. 146 [XI 27 V]). Інакше кажучи, перетлумачуючи гіппонського єпископа, час рухається від ідеї – через її втілення – до смислу втіленого. Парадоксальність конфліктів в рамках такого руху полягає саме в тому, що майбутнього в його фактичному втіленні начебто ще нема, теперішнє є неначе миттєвим, а в минулому будь-яка фактичність узагалі представлена самим своїм смислом, який наче не підлягає сумніву.